

ᠮᠤᠩᠭᠡᠯᠤᠯᠤᠰ
ᠲᠥᠰᠦᠪᠯᠡᠯᠲᠡᠢ
ᠲᠡᠭᠦᠷᠭᠡᠨᠢ

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

УЛСЫН ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ

ТӨСӨВЛӨЛТИЙН ШААРДЛАГАД НИЙЦҮҮЛЭХ, НЭН ТЭРГҮҮНИЙ ХЭРЭГЦЭЭНД
СУУРИЛАН ЭРЭМБЭЛЖ ТӨЛӨВЛӨХ ТОГТОЛЦООГ ОРХИГДУУЛСАН НЬ ХӨРӨНГӨ
ОРУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТЭД СӨРГӨӨР НӨЛӨӨЛСӨН БАЙНА

ТАЙЛАН БЭЛТГЭСЭН:

Аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дараах хаягаар авна уу.

Гүйцэтгэл, нийцлийн аудитын газрын захирал, тэргүүлэх аудитор
Д.Энхболд
Утас: 263755, enkhboldd@audit.gov.mn

Аудитын менежер
Ю.Энхтуяа
Утас: 261805, enkhuyayu@audit.gov.mn

Ахлах аудитор
У.Оюунхүү
Утас: 261456, oyunkhuu@audit.gov.mn

Аудитор
М.Доржмаа
dorjmaam@audit.gov.mn
Б.Уранчимэг
uranchimegb@audit.gov.mn
Б.Ууганбилэг
uuganbilegb@audit.gov.mn
Д.Нямжаргал
nyamjargald@audit.gov.mn
Б.Идэрбалжинням
iderbaljinyamb@audit.gov.mn
Б.Мөнх-Эрдэнэ
munkh-erdeneb@audit.gov.mn

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1 дэх, 11 дүгээр зүйлийн 11.1, 11.5 дахь заалт, Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2024 оны 05 дугаар тогтоолд үндэслэн Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд аудитыг хийж гүйцэтгэв.

Аудитын зорилго, зорилтууд

Улсын төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд аудит хийж, аудитын дүн, дүгнэлт, зөвлөмжийг Улсын Их Хурал болон холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэгдсэн. Уг зорилгын хүрээнд дараах дэд асуудлуудад аудитыг чиглүүлэн хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд хууль, журамд заасан шаардлага хангасан төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн эсэх;
- Хөрөнгө оруулалтаар төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг хууль, журмын дагуу зохион байгуулсан эсэх;
- Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хууль, журмын дагуу санхүүжүүлж, хугацаанд нь гүйцэтгүүлэн бүртгэлд тусгасан эсэх.

Аудитын хамарсан хүрээ

Улсын төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгасан төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагаа, санхүүжилт, хэрэгжилтийг зохион байгуулсан Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нар, тэдгээрийн харьяа байгууллагууд болон Барилгын хөгжлийн төв, Эрчим хүчний хөгжлийн төв, Зам, тээврийн хөгжлийн төв зэрэг холбогдох бусад байгууллагыг хамруулан төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлтийн баримт бичиг, ажлын даалгавар, ТЭЗҮ, зураг төсөл, магадлалын ерөнхий дүгнэлт, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлан, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээ, олгосон санхүүжилт, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг хамруулан аудитыг хийж гүйцэтгэсэн.

АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1

Хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтийн дунд хугацааны төлөвлөлт хийгдэхгүй байгаагаас бодлогын баримт бичигтэй уялдуулж төлөвлөх, төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах арга хэмжээ хэрэгжихгүй байна

4

БҮЛЭГ 2

Худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтэд тавих хяналтыг сайжруулах шаардлагатай байна

14

БҮЛЭГ 3

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар төлөвлөсөн санхүүжилтийн 37.3 хувийг зарцуулаагүй, 2024 онд дуусгахаар төлөвлөсөн арга хэмжээний 31.0 хувь нь хугацаандаа хэрэгжээгүй байна

20

Аудитын дүгнэлт

30

Аудитын зөвлөмж

32

БҮЛЭГ 1

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН САНХҮҮЖИЛТИЙН ДУНД ХУГАЦААНЫ
ТӨЛӨВЛӨЛТ ХИЙГДЭХГҮЙ БАЙГААГААС БОДЛОГЫН БАРИМТ
БИЧИГТЭЙ УЯЛДУУЛЖ ТӨЛӨВЛӨХ, ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
БЭЛТГЭЛ ХАНГАХ АРГА ХЭМЖЭЭ ХЭРЭГЖИХГҮЙ БАЙНА

1.1. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд 27 төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багцад тухайн оноос эхлэн хэрэгжих 712, өмнөх оноос үргэлжлэн хэрэгжих 607, нийт 11,579.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 1319 төсөл, арга хэмжээг 3,828.6 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр тусгажээ.

Хүснэгт 1. Улсын төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө (тэрбум төгрөг)

Ангилал	Шинэ TAX			Шилжих TAX			Нийт TAX		
	Тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
Барилга, байгууламж	464	5,113.4	1,489.1	556	5,031.4	1,407.5	1020	10,144.8	2,896.6
Их засвар	21	50.7	46.0	27	94.5	35.9	48	145.2	81.9
Тоног төхөөрөмж	213	486.9	456.2	22	483.5	77.0	235	970.5	533.1
ТЭЗҮ	14	318.5	316.6	2	0.7	0.4	16	319.2	317.0
Нийт	712	5,969.5	2,307.9	607	5,610.1	1,520.7	1319	11,579.7	3,828.6

Эх сурвалж: Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль

1.2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтэд 2020-2022 онд 1,330.9-1,418.9 тэрбум төгрөг төлөвлөж байсан бол 2023 онд өмнөх оноос 92.7 хувиар өсөж 2,686.0 тэрбум, 2024 онд 42.5 хувиар өсөж 3,828.6 тэрбум төгрөгт хүрчээ.

Дүрслэл 1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, тэрбум төгрөг /2020-2024 он/

1.3. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оноос шинээр хэрэгжүүлж эхлэх 712 төсөл, арга хэмжээнээс 182 төсөл, арга хэмжээг буюу 25.6 хувийг Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөтэй уялдуулж төлөвлөсөн, 74.4 хувь нь тухайн жилийн хөгжлийн төлөвлөгөөтэй уялдаагүй, дунд болон урт хугацааны ерөнхий зорилтод чиглэсэн байна.

Хүснэгт 2. Улсын төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө болон Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөний уялдаа

УТХО-ын төлөвлөгөөнд тусгагдсан шинэ TAX-ний тоо	Үүнээс улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөтэй			
	Уялдсан TAX-ний тоо	Эзлэх хувь	Уялдаагүй TAX-ний тоо	Эзлэх хувь
Шинэ 712	182	25.6%	530	74.4%

1.4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээнүүд Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөтэй уялдаагүй байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.1.8¹, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.10.3²-т заасан шаардлагад нийцэхгүй байна.

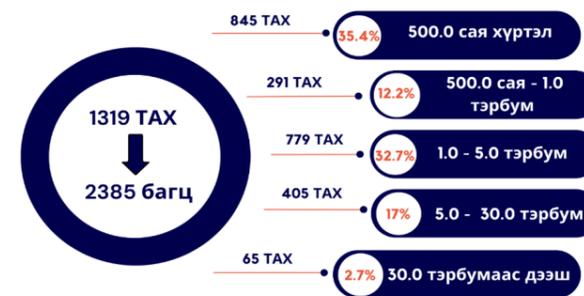
¹ 27.1.8. "Төсвийн төслийг боловсруулахад ... улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд суурилсан байх"

² 6.10.3. "Улсын төсөв нь Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн байх"

1.5. Улсын хөрөнгө оруулалтын 5 жилийн хөтөлбөрт 30.0 тэрбум төгрөгөөс дээш өртөгтэй төсөл, арга хэмжээг хамруулахаар тусгасан боловч түүнээс бага өртөг бүхий төсөл, арга хэмжээг дунд хугацаанд хэрхэн төлөвлөх, богино хугацааны тухайн жилийн төлөвлөгөөтэй хэрхэн уялдуулах, өмнөх онд нь бэлтгэл ажлыг хэрхэн хангуулах талаар эрх зүйн тодорхой зохицуулалтгүй байна.

1.6. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 онд хэрэгжүүлэх 1319 төсөл, арга хэмжээг ТЭЗ-дын шийдвэрээр багцад задалж 2385 багц арга хэмжээг төлөвлөснөөс 35.4 хувийг 500.0 сая хүртэлх төгрөгийн төсөвт өртөгтэй төсөл, арга хэмжээ эзэлж байна.

Дүрслэл 2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгийн ангилал

1.7. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хамрах цар хүрээгээр нь авч үзвэл аймаг, нийслэл, бүсийн түвшний томоохон төсөл, арга хэмжээнээс гадна сумын нийтийн халуун усны барилга, худаг, тоглоомын талбай, ногоон байгууламж, тохижилт, сумын төвийн авто зам, шугам сүлжээ зэрэг сум, дүүргийн түвшний асуудлыг хамрахын зэрэгцээгээр хичээлийн хэрэгсэл, анхны тусламжийн багц, ухаалаг тоолуур, гэрийн зуух, гэр хорооллын хашаа, хаалга зэрэг айл өрхийн түвшний асуудлыг ТЭЗ нар багцад хуваарилан төлөвлөжээ.

1.8. Засгийн газрын тусгай сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх боломжтой төсөл, арга хэмжээг болон Сангийн сайдын 2023 оны 211 дүгээр тушаалаар баталсан "Урсгал зардлын ангиллын тайлбар"-т тавилга3, хангамжийн материал, сургалт семинар, хичээл үйлдвэрлэлийн дадлагын ажлын зардал, нормын хувцас зэрэг нь урсгал зардалд хамаарахаар заасан байхад улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын тоног төхөөрөмж ангиллаас тэдгээрийг төлөвлөж, санхүүжүүлсэн байна.

1.9. Эдгээр нь улсын төсвийн болон аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний төрөл, төсөвт өртгийн ялгаа зааг, эрэмбэ, ач холбогдол тодорхойгүй байгаагаас шалтгаалж байна.

1.10. Төсвийн тухай хуулийн 29¹ дүгээр зүйлийн 29^{1.1}-д заасны дагуу шинээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй барилга байгууламжийн төсөл, арга хэмжээг зөвхөн үнэлж эрэмбэлж байгаа бөгөөд их засварын ажил, тоног төхөөрөмжийн худалдан авалт, ТЭЗҮ боловсруулах ажлыг нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлага, ач холбогдол зэрэг шалгуураар үнэлж, эрэмбэлж төлөвлөх асуудлыг хууль, журмаар зохицуулаагүй байна.

1.11. Барилга байгууламжийн төсөл, арга хэмжээг ТЭЗ нар болон Сангийн яамнаас тус бүр 2 үе шатаар үнэлж, хоёр үе шат бүрийн дөрвөн үнэлгээний нийлбэр онооны хамгийн өндрөөр эрэмбэлж сонгохоор **журамд тусгасан** боловч тухайн заалтыг хэрэгжүүлээгүй байна.

³ "Тавилга: Байгууллагын үйл ажиллагаанд зориулж авсан ширээ, сандал, шүүгээ гэх мэт тавилга бэлтгэх зардал"

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний цар хүрээ, шалгуур үзүүлэлтийг нарийвчлан тодорхойлох шаардлагатай байна

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх ТЭЗҮ, тоног төхөөрөмж, их засварын ажлыг эрэмбэлэх, сонгох шалгуур тодорхойгүй байна

Дүрслэл 3. Үнэлгээний онооны нийлбэр дүнгээр эрэмбэлэх заалтыг мөрдөөгүй

1.12. Эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдлыг тооцоогүй 662 ТАХ, зураг төсөв нь магадлалаар баталгаажаагүй 230ТАХ-г үнэлж эрэмбэлсэн нь Сангийн сайдын 2018 оны 295 дугаар тушаалаар баталсан “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг үнэлж, эрэмбэлэх үйл ажиллагааны журам”-ын 4.34, 5.55, “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжүүлэх төслийг үнэлэх, эрэмбэлэх, сонгох аргачлал”-ын 2.46 дэх заалттай тус тус нийцээгүй байна.

1.13. Сангийн сайдын 2023 оны А/264 дүгээр тушаалаар дээрх журамд өөрчлөлт оруулсан боловч журмын 4.8 дахь хэсэгт “Бодлогын баримт бичигт тусгагдсан хөгжлийн зорилтуудтай уялдсан эсэх” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг үнэлгээнд оруулж улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд тусгаагүй төсөл, арга хэмжээг 1-4 оноогоор, “Магадлалаар баталгаажсан зураг төсөвтэй эсэх” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг үнэлгээнд оруулж магадлалаар баталгаажсан зураг төсөвтэй төсөл, арга хэмжээг 1-4 оноогоор үнэлэхээр зохицуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 291.2.27, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6.10.38 дахь заалттай тус тус нийцээгүй байна.

1.14. Иймд Төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтуудад нийцүүлэн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг үнэлж, эрэмбэлэх журмыг өөрчлөн сайжруулах, их засвар, тоног төхөөрөмж, ТЭЗҮ ангилалд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг үнэлэх, эрэмбэлэх, сонгох эрх зүйн зохицуулалтыг холбогдох хууль, журамд тусгаж мөрдүүлэх шаардлагатай байна.

- 4 4.3 “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх барилга байгууламжийн шинэ төслийн тухайд Аргачлал 2-ын дагуу төслийн эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдлыг тооцох шинжилгээг хийсний үндсэн дээр Аргачлал 3-ын дагуу үнэлэх, эрэмбэлэх, сонгох үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ”
- 5 5.5 “Энэ журмын 5.4-т заасны дагуу ирүүлэх төсөл нь эрх бүхий байгууллагаас олгосон газрын зөвшөөрөлтэй, газар нь чөлөөлөгдсөн, барилга байгууламжийн зураг төсөлд магадлал хийгдэж, дүгнэлт гаргуулсан байх шаардлагатай бөгөөд уг шаардлагыг хангаагүй төсөлд сонгох үнэлгээг хийхгүй”
- 6 2.4 “Төслийг эрэмбэлэх, сонгох 2-р үе шатанд зөвхөн эрх бүхий байгууллагаас олгосон газрын зөвшөөрөлтэй, тухайн газар нь чөлөөлөгдсөн болон барилга байгууламжийн зураг төсөлд магадлал хийлгэж, дүгнэлт гаргуулсан төслүүдийг оруулж үнэлнэ”
- 7 291.2.2.барилга байгууламжийн хувьд Барилгын тухай хуулийн 4.1.30-д заасан зураг төсөл болон сүүлийн хоёр жилийн хугацаанд хийгдсэн магадлалаар баталгаажсан төсөвтэй байх;
- 8 6.10.3.улсын төсөв нь Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн байх;

1.15. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оноос барилга байгууламж, их засварын ангилалд шинээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 485 төсөл, арга хэмжээнээс 52.8 хувь буюу 256 төсөл, арга хэмжээ нь сүүлийн 2 жилийн хугацаанд магадлалаар баталгаажсан зураг төсөвтэй байх шаардлагыг хангаагүй байна. Үүнд:

- 903.6 тэрбум төгрөгийн 106 төсөл, арга хэмжээ зураг төсөвтэй;
- 657.9 тэрбум төгрөгийн 134 төсөл, арга хэмжээ нэг маягийн зураг төсөвтэй, холболтын ажлын өртөг тодорхойгүй;
- 176.0 тэрбум төгрөгийн 16 төсөл, арга хэмжээ 2 жилээс өмнө хийгдсэн магадлалын дүгнэлттэй буюу магадлалын хугацаа дууссан байна.

1.16. Дээр дурдсан магадлалаар баталгаажсан зураг төсөвтэй 256 төсөл, арга хэмжээний 163 нь ТЭЗ, 37 нь Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн, 56 нь төсвийн төслийг хэлэлцэх явцад УИХ-аар нэмж баталсан төсөл, арга хэмжээ байна.

Дүрслэл 4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг санал хүргүүлсэн, өргөн барьсан болон төсвийн тухай хуульд батлагдсан байдал

1.17. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.49, 291 дүгээр зүйлийн 291.2.210, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3.311, 16 дугаар зүйлийн 16.1.412 дэх заалтыг тус тус зөрчсөн байна.

1.18. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд газрын зөвшөөрөлгүй төсөл, арга хэмжээг тусгахыг хориглосон байхад 79.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 18 төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж баталсан нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3.3, 16 дугаар зүйлийн 16.1.4 дэх заалттай нийцээгүй байна.

1.19. Хууль, журамд заасан төсөвлөлтийн шаардлагыг хангаагүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөн баталж байгаа нь худалдан авах ажиллагааг төлөвлөсөн хугацаанд зохион байгуулж амжихгүй, батлагдсан санхүүжилтийг бүрэн ашиглаж чадахгүй байх, гэрээний хугацаанд хэрэгжихгүй удаашрах зэрэг үр дагаврыг бий болгож олон жил

- 9 29.4. “Хөрөнгө оруулалтын төсөвт техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдсэн, зураг төсөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана”;
 - 10 291.2.2. “Барилга байгууламжийн хувьд Барилгын тухай хуулийн 4.1.30-д заасан зураг төсөл болон сүүлийн хоёр жилийн хугацаанд хийгдсэн магадлалаар баталгаажсан төсөвтэй байх”
 - 11 13.3.3. “Улсын болон орон нутгийн төсөв, .. хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний төлөвлөгөөний жагсаалтад ... техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдээгүй, зураг төсөв нь батлагдаагүй, газрын зөвшөөрөл олгогдоогүй хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ ... тусгахыг хориглоно”
 - 12 16.1.4. “Монгол Улсын Их Хурал төсвийн хэмнэлтийн талаар ... техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдээгүй, зураг төсөв нь батлагдаагүй, газрын зөвшөөрөл олгогдоогүй хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг батлахгүй байх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ”
- Аудитын код | ГНАГ-2025/06-ШТА-НА

Хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөхдөө Төрийн хэмнэлтийн тухай хуульд нийцүүлээгүй, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих боломжгүй тоног төхөөрөмжийг бэлтгэхээр төлөвлөсөн байна

үргэлжлэх, төсөвт өртөг нэмэгдэх эрсдэлийг дагуулж байна.

1.20. Тухайн жилийн санхүүжих дүнг авч үзэхэд 2024 оноос шинээр хэрэгжүүлэхээр баталсан нийт 712 төсөл, арга хэмжээнээс 9.0 хувь буюу 64 төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаанд тэгш хуваарилаагүй байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.513, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 16.1.614, 17.1.515 дахь заалттай тус тус нийцэхгүй байна.

1.21. Хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд төсөл, арга хэмжээний байршлыг “улсын хэмжээнд”, “салбарын тоног төхөөрөмж” зэрэг нэрээр нэгдсэн байдлаар тусгасан боловч тэдгээртэй зэрэгцүүлэн ижил нэр агуулга бүхий аймаг, нийслэл, сум дүүргээр хэрэгжих байршлыг заасан, өртөг санхүүжих дүн нь салбарын дүнтэй дүйцэхүйц 39 төсөл, арга хэмжээг ЭМС, ССАЖС болон Боловсролын сайдын багцад тусгаж баталсан нь салбарын хэмжээнд шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг нэгдсэн бодлогоор төлөвлөх, хуваарилах, нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлагыг оновчтой тодорхойлох боломжийг хязгаарлаж байна.

1.22. Түүнчлэн тоног төхөөрөмжийн нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлагыг судалж тооцох, тодорхойлох, төлөвлөх, хянах тогтолцоо бүрдээгүйгээс ЭМС-ын багцын тоног төхөөрөмжийн төсөл, арга хэмжээнээс “Туулах чадвар сайтай, алсын түргэн тусламжийн автомашин” нэрээр 2.2 тэрбум төгрөгөөр 9 ширхэг жийп машин буюу “Toyota Land Cruiser 300GXR, Land Cruiser 250, Land Cruiser Prado 150, Hilux, Grand Cherokee” маркийн автомашин худалдан авч Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар, Улсын нэг, хоёрдугаар төв эмнэлэг, Гэмтэл согог судлалын үндэсний төв, Эх хүүхэд эрүүл мэндийн үндэсний төв, Баян-Өлгий, Архангай, Өвөрхангай аймгийн Эрүүл мэндийн газарт тус тус олгосон байна.

Зураг. Grand Cherokee, Toyota Land Cruiser 300GXR, Land Cruiser 250 маркийн автомашин

Эх сурвалж: PIMIS систем

1.23. Энэ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.116, 6.317 дахь заалттай нийцээгүй байна.

13 29.3.5. “Шинээр эхлэх барилга, байгууламж, хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар тооцож, гурван жилд багтаан санхүүжүүлж, дуусгах”

14 16.1.6. “Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний нийт төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох санхүүжилт нь төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваасан хэмжээнээс багагүй байхаар батлах”

15 17.1.5. “Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний нийт төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох санхүүжилт нь төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар төлөвлөх”

16 6.1. “Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын тэргүүн дэд, дэд, орлогч дарга болон дэд сайд, яамны төрийн нарийн бичгийн дарга, Засгийн газрын агентлагийн дарга, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн захирал, төсвийн байгууллагын дарга хот дотор албан тушаалын суудлын автомашин ашиглахыг хориглоно”

17 6.3. “Энэ хуулийн 3.1-д заасан этгээд орон нутагт албан томиллолтоор, хуульд заасан эрх бүхий этгээд газар дээрх хяналт шалгалтаар ажиллахад хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж, эсхүл төрийн болон орон нутгийн өмчийн авто тээврийн байгууллагаар үйлчлүүлэхээс бусад тохиолдолд автомашин

1.24. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд орон нутгийн нийтийн эзэмшлийн зам, талбай, соёл амралтын хүрээлэн, тохижилтын ажил, орон нутгийн зам засвар, хог хаягдал, хувийн өмчид шилжих, улсын болон орон нутгийн өмчид бүртгэх боломжгүй нийт 63.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 29 төсөл, арга хэмжээг төлөвлөжээ. Тухайлбал:

Хувийн өмчид шилжих хөрөнгө, материал:

- БОУАӨС-ын багцад 2.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Агаарын бохирдлыг бууруулах тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/ ТАХ-ний хүрээнд гэр хорооллын айл өрхүүдэд 2200 ширхэг зуух нийлүүлсэн;
- Боловсролын сайдын багцад 1.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Малчдын хүүхдийн сургуулийн өмнөх боловсролын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/ ТАХ-ний хүрээнд угсардаг тоглоом, хичээлийн хэрэгсэл, цүнх нийлүүлсэн;
- ЭМС-ын багцад 1.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Хөдөөгийн айл өрхүүдэд анхан шатны эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/ ТАХ-ний хүрээнд даралтын аппарат, халуун хэмжигч, сахар хэмжигч, гар массажны аппарат бүхий 1242ш эмнэлгийн анхны тусламжийн багц нийлүүлсэн;

Орон нутгийн нийтийн эзэмшлийн зам, талбай, соёл амралтын хүрээлэн, хаягжуулалт, гэрэлтүүлэг, тохижилт:

- ХББОСС-ын багцад 41.2 тэрбум төгрөгийн 15 ТАХ, ЗТС-ын багцад 4.0 тэрбум төгрөгийн 2 ТАХ, БОУАӨС-ын багцад 2.5 тэрбум төгрөгийн 1 ТАХ, Боловсролын сайдын багцад 0.6 тэрбум төгрөгийн 1 ТАХ, нийт 48.2 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй ногоон байгууламж, орчны тохижилт, явган болон дугуйн зам, хүүхдийн тоглоомын талбай, хүүхэд, залуучуудын хүрээлэнгийн тоног төхөөрөмж, ногоон байгууламж, сагсан бөмбөгийн талбай зэрэг 19 ажлыг төлөвлөж санхүүжүүлсэн;

Орон нутгийн хог хаягдлын асуудал:

- ХББОСС-ын багцад 0.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Хот тохижилт, нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний автомашин /Төв/ ТАХ-ний хүрээнд хог тээвэрлэх 8 ширхэг машин нийлүүлэх ажлыг төлөвлөж хэрэгжүүлжээ.

1.25. Энэ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3.218, 13.4.119, 13.4.220, 13.4.321, 13.4.422 заалттай нийцээгүй байна.

ашиглахыг хориглоно”

18 13.3.2. “Улсын ... төсөв, ... хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний төлөвлөгөөний жагсаалтад ... хувийн өмчид шилжих, улсын болон орон нутгийн өмчид бүртгэх боломжгүй, нийтийн зориулалттай бус ашиг олох зорилготой төсөл, арга хэмжээ ... тусгахыг хориглоно”

19 13.4.1. “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад ... орон нутгийн нийтийн эзэмшлийн зам, талбай, олон нийтийн соёл амралтын хүрээлэн, хаягжуулалт, гэрэлтүүлэг, тохижилт ... тусгахыг хориглоно”

20 13.4.2. “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад ... орон нутгийн хог хаягдлын асуудал ... тусгахыг хориглоно”

21 13.4.3. “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад ... орон нутгийн авто замын засвар хийх ажил тусгахыг хориглоно”

22 13.4.4. “Багийн төв, хорооны засаг захиргааны зориулалттай барилга барих, тохижуулах, засварлах, тоног төхөөрөмж худалдан авах”

1.26. Дээрх төсөл, арга хэмжээний заримыг УИХ-ын хэлэлцүүлгийн явцад нэмж баталсан ба Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.5. “Энэ хуулийн 13.3, 13.4-т заасан төсөл, арга хэмжээг тухайн жилийн төсөвт тусган батлахгүй байх” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

1.27. “Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах хөрөнгө оруулалт” нэрээр төлөвлөсөн хөрөнгө нь дараа онд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл ажлыг хангах буюу зураг төсөв боловсруулахад зарцуулагдах ёстой байхад Сангийн сайдын төсвийн багцад “Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах хөрөнгө оруулалт” /Улсын хэмжээнд/ нэрээр “тоног төхөөрөмж” ангилалд 10.0 тэрбум, “барилга байгууламж” ангилалд 5.3 тэрбум, нийт 15.3 тэрбум төгрөг төлөвлөж түүнийг бусад ТЕЗ нарын төсвийн багцад хамаарах хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж санхүүжүүлэхэд зарцуулжээ.

1.28. Эдгээр нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.6.223, 42 дугаар зүйлийн 42.724, Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан журмын 4.8.3225, дахь заалттай нийцээгүй байна.

1.29. Төсвийн хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх урт, дунд, богино хугацааны бодлогыг уялдуулах, улсын төсөв, орон нутгийн төсөв, гадаадын зээл, тусламж, тусгай сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээний нэр төрөл, цар хүрээ, төсөвт өртгийн хэмжээ, зориулалт зэргийг тодорхой болгох, эрх зүйн зохицуулалтыг сайжруулах шаардлагатай байна.

23 6.6.2. “Энэ хуулийн 5.1.5-д заасан хариуцлагатай байх зарчмыг ... төсвийн захирагч нь төсвийн асуудлаа өөрийн харьяалагдах дээд шатны төсвийн захирагчаар дамжуулан шийдвэрлүүлдэг байх ... байдлаар хэрэгжүүлнэ”

24 42.7. “Төсөвт зохицуулалт хийхдээ хөрөнгийн болон урсгал зардлыг хооронд нь шилжүүлэх, төсөвт тусгагдаагүй шинэ хөтөлбөр, арга хэмжээг санхүүжүүлэхийг хориглоно”

25 4.8.32. “Барилга байгууламж, их засвар, тоног төхөөрөмж, зөвлөх үйлчилгээний ангиллын төслийн зардлыг хооронд нь шилжүүлэх, батлагдсан нэр, байршлыг солих, хүчин чадлыг өөрчлөх, хуулиар батлагдсан төсөвт өртгийг хэтрүүлэн тендер шалгаруулалт зарлах, гэрээ байгуулах, санхүүжүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй байх”

БҮЛЭГ 2

ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГААНЫ
ХЭРЭГЖИЛТЭД ТАВИХ ХЯНАЛТЫГ
САЙЖРУУЛАХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА

Төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж баталж байгаа нь худалдан авах ажиллагаа удаашрах, хугацаандаа хэрэгжихгүй байхад нөлөөлж байна

2.1. Шинээр хэрэгжүүлэх 5,969.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 712 төсөл, арга хэмжээ буюу 1592 багц төсөл, арга хэмжээнээс 1356 төсөл, арга хэмжээ буюу 85.2 хувьд нь худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж гэрээ байгуулснаар улсын төсөвт 104.4 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт үүссэн бөгөөд тендер зарлаагүй 68, гүйцэтгэгч шалгараагүйгээс гэрээ байгуулагдаагүй 168, нийт 1,652.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 236 төсөл, арга хэмжээ буюу 14.8 хувь нь тухайн онд хэрэгжих боломжгүйд хүрчээ.

2.2. Худалдан авах ажиллагааны гүйцэтгэгч шалгараагүй 168 төсөл, арга хэмжээний 63.1 хувь буюу 106 төсөл, арга хэмжээ нь ТЕЗ нараас төсвийн төсөлд хүргүүлсэн саналд тусгагдаагүй, хэлэлцүүлгийн явцад төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй ажлыг УИХ-аар нэмж баталсантай холбоотой байна.

2.3. Төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж баталснаас зураг төсөв, ажлын даалгавар, техникийн тодорхойлолтыг боловсруулж, магадлалаар баталгаажуулахад тодорхой хугацаа зарцуулснаас шалтгаалж 272.7 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй 45 барилга байгууламжийн ажлын тендерийг 2024 оны 10, 11, 12 дугаар сард зарласнаар гэрээ байгуулах ажиллагаа хойшлогдож тухайн онд төлөвлөсөн санхүүжилтийг зарцуулах боломжгүй болжээ.

2.4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжүүлэх 712 төсөл, арга хэмжээний 1592 багц төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны 81.1 хувийг нээлттэй тендер шалгаруулалтын аргаар, 9.6 хувийг харьцуулалтын аргаар, 4.3 хувийг ерөнхий гэрээний аргаар, 0.5 хувийг гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулсан бол 3.7 хувьд тендер шалгаруулалтыг зарлаагүй байна.

2.5. Зохион байгуулсан 9.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 5 төсөл, арга хэмжээний тендер шалгаруулалтын аргыг хууль зөрчин сонгосон нь ТБОНӨХБАҮХАТ хуулийн 31 дүгээр зүйлд заасан “Тендер шалгаруулалтын арга”, 35 дугаар зүйлд заасан “Гэрээ шууд байгуулах арга” болон 10 дугаар зүйлийн 10.3²⁶, 12 дугаар зүйл 12.1²⁷ дахь заалттай нийцээгүй байна.

2.6. Хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан шинээр эхлүүлэх төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах, багцын задаргааг батлахдаа хуулиар баталсан ангиллыг зөрчин 37.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 3 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн нь Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан журмын 4.8.32²⁸, 4.8.38.2²⁹ дахь заалттай тус тус нийцээгүй байна.

Тоног төхөөрөмжийн төсөл, арга хэмжээний үнэ, өртгийн урьдчилсан судалгаа хийх, техникийн тодорхойлолтод зайлшгүй тусгах шалгуур, шаардлага тодорхойгүй байна

²⁶ 10.3. “Захиалагч шууд худалдан авах, харьцуулалтын аргыг хэрэглэх зорилгоор батлагдсан төсөвт өртгийг хувааж худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулахыг хориглоно”

²⁷ 12.1. Захиалагч техникийн тодорхойлолтод бараа, ажил, үйлчилгээний шаардлагатай гэж үзсэн шинж чанар, түүний зориулалт болон зориулалтын дагуу ашиглахтай холбоотой шаардлага, зураг төсөл, холбогдох стандарт, норм, дүрэм, зааврыг тусгана.

²⁸ 4.8.32. “Барилга байгууламж, их засвар, тоног төхөөрөмж, зөвлөх үйлчилгээний ангиллын төслийн зардлыг хооронд нь шилжүүлэх, батлагдсан нэр, байршил, солих, хүчин чадлыг өөрчлөх, хуулиар батлагдсан төсөвт өртгийг хэтрүүлэн тендер шалгаруулалт зарлах, гэрээ байгуулах, санхүүжүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй байх”

²⁹ 4.8.38.2. “Хуулиар батлагдсан төсөл арга хэмжээний төсөвт өртөг, нэр байршил хүчин чадалд өөрчлөлт оруулахгүй зөвхөн тухайн жилд санхүүжих дүнд зохицуулалт хийхийг хориглоно”

2.7. Тендер шалгаруулалтын баримт бичгийг боловсруулахдаа өрсөлдөөнийг хязгаарласан заалт оруулсан, зарим шаардлагатай үзүүлэлтийг орхигдуулсан зөрчлүүд илэрлээ. Үүнд:

- ГХС-ын багцын 4.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Гадна фасадын их засвар ТАХ-ний тендер шалгаруулалтын баримт бичигт «төрийн тусгай хамгаалалттай газар 2 ба түүнээс дээш ажил хийж байсан туршлагатай байх» шалгуурыг тусгаж өрсөлдөөнийг хязгаарлах нөхцөлийг бүрдүүлсэн;
- БСҮХД-ын багцын 3.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Гаалийн ажилчдын албаны орон сууц худалдаж авах, засварлах /Дорноговь, Замын-Үүд сум/ ТАХ-ний тендер шалгаруулалтын баримт бичиг, техникийн тодорхойлолтод худалдан авах орон сууцны насжилт, барилгын хийц, орон сууц бүрийн болон нийт талбайн хэмжээ зэрэг гол тавигдах шаардлага, шалгуур үзүүлэлтийг тусгаагүй;
- ГБХНХС-ын багцад хэрэгжсэн 1.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн сувилал, ахмадын төвийн барилга худалдан авах /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/ ТАХ-ний техникийн тодорхойлолтод ахмад настан, тусгай хэрэгцээт хүүхдэд зориулсан барилгад тавигдах эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын шаардлагыг тусгаагүй;
- ССАЖЗС-ын багцын 4.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Отгон сум/ ТАХ-ний оролцогчийн санхүүгийн чадавхыг нотлохдоо “арилжааны банкны зээлийн эрх нээсэн гэрээ” ирүүлэх шаардлагыг тендер шалгаруулалтын баримт бичигт тусгасан, эрх бүхий байгууллагаас “өрсөлдөөнийг хязгаарласан” гэж дүгнэлт гаргасан байхад зөрчлийг залруулахгүйгээр дахин тендер шалгаруулалт зарласан;
- Боловсролын сайдын 0.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Богд сум/ болон 0.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Бүрд сум, 5 дугаар баг/ ТАХ нь зориулалт, хүчин чадлын хувьд дунд төвөгшилтэй барилга байгууламжид хамаарахаар байхад тендер шалгаруулалтын баримт бичигт бага төвөгшилтэй барилга байгууламжийн тусгай зөвшөөрөл шаардахаар тусгасан;
- Боловсролын сайдын 0.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Зүүнбаян-Улаан сум, 3 дугаар баг/ ТАХ-ний тендер шалгаруулалтын баримт бичигт барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэхэд шаардагдах машин, механизмын шаардлагыг тусгаагүй байна.

2.8. ХХААХҮС-ын багцын 0.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, орон нутагт эрх шилжсэн Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих Шинэ хөдөө төсөл /Төв/ төсөл, арга хэмжээний 1 дүгээр багцын тендер оролцогч 0.2 тэрбум төгрөгийн үнийн санал ирүүлэхдээ 0.02 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлт олгохоор тусгасан байхад хөнгөлөлтийн дүнг хасаж тооцохгүйгээр гэрээ байгуулсан байна.

2.9. Тендерийн баримт бичгийг боловсруулахдаа худалдан авах тоног төхөөрөмжийн үнийн урьдчилсан судалгаа хийгээгүй, техникийн тодорхойлолтод тавигдах шаардлагыг нарийвчлан тодорхойлоогүйгээс нийлүүлсэн бараа чанарын шаардлага хангахгүй байх, өндөр үнээр нийлүүлэх үр дагавар үүсэж байна. Тухайлбал:

- ХББОСС-ын багцын 6.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Алтанбулаг хилийн боомтын будгийн болон химийн лабораторийн тоног төхөөрөмж /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/ болон 16.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Барилгын материалын сорилт шинжилгээний түргэвчилсэн лабораторийн тоног төхөөрөмж /Дорноговь, Замын-Үүд сум/ ТАХ-ний тоног төхөөрөмжийг зах зээлээс өндөр үнээр нийлүүлсэн;
- ЭМС-ын багцын 0.8 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй “Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Баян-Өлгий/ (Багц-3)-ын хүрээнд УАЗ фургон автомашиныг 0.07 тэрбум төгрөгөөр нийлүүлсэн байхад Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих «Шинэ хөдөө» төсөл багц 2-ын хүрээнд ижил үзүүлэлттэй фургон автомашиныг 0.03 тэрбум төгрөгөөр илүү буюу 0.1 тэрбум төгрөгөөр худалдан авсан;
- ССАЖЗС-ын багцын 0.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Биеийн тамир, спортын салбарын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/ ТАХ-ний хүрээнд худалдан авах волейболын шал, чөлөөт бөхийн дэвжээ, байтын харваа, үндэсний сурын нум сүмны иж бүрдэл зэрэг хөрөнгүүдэд тавигдах шаардлагыг нарийвчлан тусгаагүйгээс өндөр үнээр нийлүүлсэн;
- Боловсролын сайдын багцын 1.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Политехник коллежийн тоног төхөөрөмж /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/ ТАХ-ний техникийн тодорхойлолтод зарим тоног төхөөрөмжийн зайлшгүй шаардлагатай үзүүлэлт, хүчин чадал, мөрдөж буй стандарт, норм, дүрмийн шаардлагыг тусгаагүйгээс хэрэгцээ шаардлагад нийцээгүй, технологийн хоцрогдолд орсон, зах зээлийн үнээс өндөр үнэтэй тоног төхөөрөмж нийлүүлэх нөхцөл боломжийг бий болгосон байна.

2.11. Худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан үнэлгээний хороод 49.4 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 19 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа тендер шалгаруулалтын баримт бичгийн өгөгдлийн хүснэгтэд заасан шалгуур үзүүлэлт, шаардлагыг хангаагүй оролцогчийг гүйцэтгэгчээр сонгон шалгаруулсан нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 26 дугаар зүйлийн 26.4.2³⁰, 26.9³¹, 27 дугаар зүйлийн 27.5³² дахь заалтыг тус тус зөрчсөн байна.

2.12. Тендер шалгаруулалтад гаргасан гомдол, түүний шийдвэрлэлтийн талаарх Сангийн яамны Хууль, эрх зүйн газрын Худалдан авах ажиллагааны бодлогын хэлтсийн судалгаагаар оролцогч нараас 2024 онд худалдан авах ажиллагаанд гаргасан гомдлын 80.6 хувь нь үндэслэлтэй гэж шийдвэрлэгдсэн нь өмнөх оноос 7.0 хувиар өссөн бөгөөд захиалагчийн хуульд нийцээгүй шийдвэр гаргаж байгаа тохиолдол нэмэгдсэн байна.

2.13. Захиалагчийн ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 48 дугаар зүйлийн 48.2.3³³-д заасан үүрэг, мөн хуулийн 49 дүгээр зүйлийн 49.4.4³⁴-д заасан ТХААГ-ын хяналт тавих чиг үүрэг хэрэгжихгүй, худалдан авах ажиллагааны улсын байцаагчийн гаргасан дүгнэлт, шийдвэрийн хэрэгжилтийг хянах үйл ажиллагаа хийгдэхгүй байна.

³⁰ 26.4.2. "Санал болгосон бараа, ажил, үйлчилгээ техникийн тодорхойлолтод нийцсэн байх";

³¹ 26.9. "Тендер шалгаруулалтын баримт бичгийн бүх шаардлагыг нэгэн зэрэг хангасан тендерийг шаардлагад нийцсэн тендер гэж үзнэ"

³² 27.5. "Тендерийг энэ хуулийн 11.4.1-д зааснаар үнэлэхэд харьцуулах үнийг, ... тус тус өсөх дарааллаар эрэмбэлж, эхэнд эрэмбэлэгдсэн тендерийг хамгийн сайн тендер гэж үзнэ"

³³ 48.2.3. "Үнэлгээний хорооны зөвлөмж хууль тогтоомжид нийцэх эсэхэд хяналт тавих"

³⁴ 49.4.4. "Худалдан авах ажиллагааны нэгжийн үйл ажиллагааг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангаж, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих"

БҮЛЭГ 3

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТААР ТӨЛӨВЛӨСӨН
САНХҮҮЖИЛТИЙН 37.3 ХУВИЙГ ЗАРЦУУЛААГҮЙ, 2024 ОНД
ДУУСГАХААР ТӨЛӨВЛӨСӨН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ 31.0 ХУВЬ НЬ
ХУГАЦААНДАА ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ БАЙНА

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН IV БАЙР

Улсын төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилт 62.7 хувийн гүйцэтгэлтэй байна

3.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтэд 2024 онд 3,828.6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээс 2,401.9 тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлж 62.7 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

Дүрслэл 5. Төлөвлөсөн санхүүжилт, гүйцэтгэл, хэрэгжилтийн хувь /ангилаар/

3.2. Тухайн онд санхүүжүүлэх 3,770.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээс 691.6 тэрбум төгрөг буюу 18.3 хувийг Засгийн газрын 2024 оны 249 дүгээр тогтоолоор ТЕЗ нарын барьцаа хөрөнгийн дансанд байршуулж, нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлд зарцуулснаар тайлагнажээ.

3.3. ТЕЗ-дийн барьцаа хөрөнгийн дансанд жил бүр Засгийн газрын тогтоолоор төсөл, арга хэмжээний санхүүжүүлээгүй үлдэгдлийг байршуулж дараа онуудад зарцуулж байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.5-д "Төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 43.1.3²⁶, 43.1.5²⁷-д зааснаас бусад төсвийг хоёр төсвийн жил дамжуулан зарцуулахгүй" гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

Хүснэгт 4. Барьцаа хөрөнгийн дансанд байршуулсан санхүүжилт /сая төгрөг/

№	ЗГ-ын тогтоолын дугаар	Барьцаа дансанд байршуулсан	Үүнээс санхүүжилт олгосон	Төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн	Зарцуулагдаагүй үлдэгдэл
1	2019 оны 430	160,893.8	141,999.1	17,313.1	1,581.5
2	2020 оны 253	50,258.8	48,256.5	1,514.1	488.3
3	2021 оны 397	378,380.9	323,488.7	48,785.8	6,106.3
4	2022 оны 495	77,681.8	57,058.9	9,976.5	10,646.4
5	2023 оны 456	428,885.3	314,081.6	16,171.6	98,632.1
6	2024 оны 249	691,582.9	82,765.4	130.7	608,686.8
Нийт		1,787,683.4	967,650.2	93,891.9	726,141.3

3.4. Тухайн жилд төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг барьцаа хөрөнгийн дансанд байршуулж, он дамжуулан санхүүжүүлж байгаа нь төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, санхүүжилт, зарцуулалтад тавих хяналтыг сулруулж, улмаар олон жил дамжиж, санхүүжилтийн тодорхой эх үүсвэр ашиглалтгүй байршихад хүргэж байна.

3.5. Төсвийн жилийн санхүүжилтийн гүйцэтгэлээр БХС, ГХС, УЕП, БСҮХД, АТГД, ХЗДХС нар хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилтийн 90-99.5 хувийг зарцуулсан хэрэгжилт хангалттай байгаа бол ЗГХЭГД 20.5 хувь, ШЕЗД 20.7 хувь,

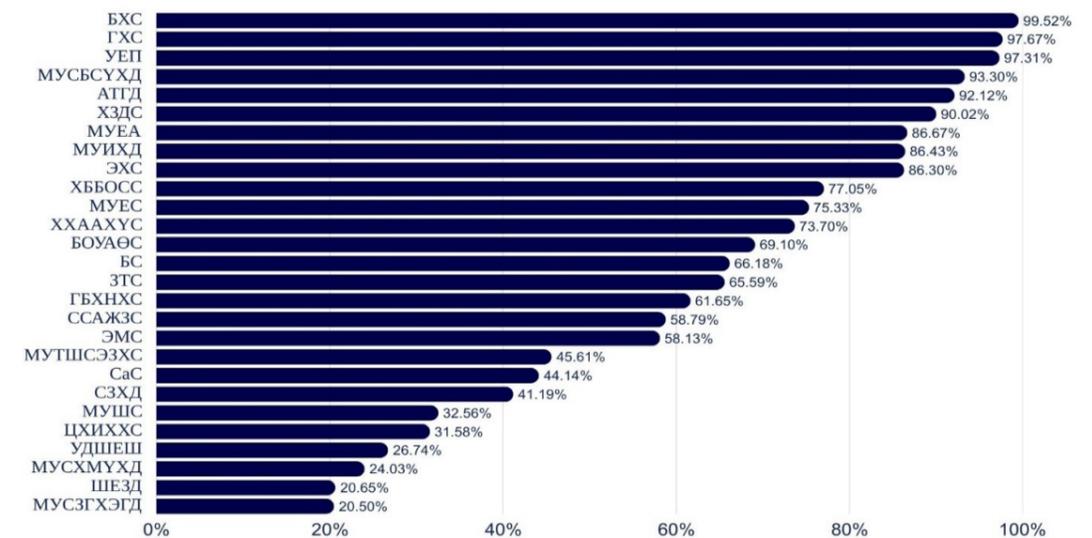
²⁶ 43.1.3. "Улсын Их Хурлаас соёрхон баталсан, Засгийн газар хоорондын гэрээгээр болон олон улсын байгууллагын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний төсөв";

²⁷ 43.1.5. "Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан тусламж, хандив";

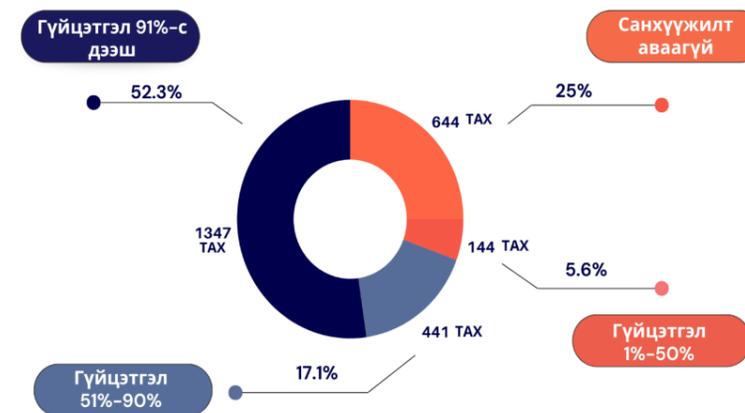
ХМХҮХД 24.0 хувь, УДШЕШ 26.7 хувийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжилт хангалтгүй байна.

Дүрслэл 6. Тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилтийн гүйцэтгэл, ТЕЗ-аар, хувиар

3.6. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тоо хэмжээгээр санхүүжилтийн гүйцэтгэлийг авч үзвэл 1319 төсөл, арга хэмжээний 2385 багц ажлын 25.0 хувь буюу 644 багц ажилд санхүүжилт олгоогүй байна.

Дүрслэл 7. Тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилтийн гүйцэтгэл, ТАХ-ээр, хувиар

3.7. Захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлэгч байгууллагууд барилга угсралтын зарим ажлын санхүүжилт хүссэн гүйцэтгэлийг хянахдаа бодит гүйцэтгэлээс 2.4 тэрбум төгрөгөөр илүү дүнгээр хянаж баталгаажуулсан нь Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан «Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам»-ын 4.8.12²⁸ дахь заалтыг зөрчсөн байна.

3.8. ХББОСС-ын багцын 9.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Сумын хөгжил, инженерийн дэд бүтцийн хангамж /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум/ ТАХ-г хэрэгжүүлэхдээ усан сан, гүний худгийн гадна цахилгаан хангамжийн 160 кВа-ийн хүчин чадал бүхий КТПН иж бүрдэл дэд өртөөг

²⁸ 4.8.12. "Төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг бодит гүйцэтгэлээр олгох"

Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд тавих захиалагчийн хяналт хангалтгүйгээс бодит гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт олгох зөрчил давтагдсаар байна

агаарын станц АТП болгон өөрчилж барьсан, төсөвт гадна дулааны худаг, сувгийн тагийг 452км-ээс тээвэрлэн угсрахаар тооцсон боловч бодитоор газар дээр нь төмөр бетон цугтасан, бодит гүйцэтгэлээр санхүүжүүлээгүй байна.

3.9. Шадар сайдын багцын 0.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Тусгай чиг үүргийн байгууллагуудын бие бүрэлдэхүүний дадлага, сургалт хийх талбай байгуулах /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг/ төсөл, арга хэмжээг 5 га талбай бүхий хашаа, гүйлтийн зам, индэр, үзэгчийн суудал бүхий дадлага, сургалтын зориулалттай зураг төсөвтэй ажлыг гүйцэтгүүлэхдээ байршлыг өөрчлөн 20 га талбай, сургалтын барилга бүхий байгууламж барихаар шийдвэр гарган зураг төсөлгүйгээр хашаа, газар шорооны ажил гүйцэтгүүлсэн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.5²⁹ дахь заалттай нийцээгүй байна.

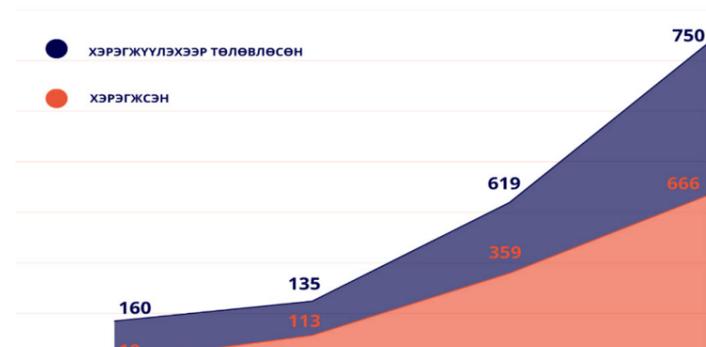
3.10. Боловсролын сайдын багцын 26.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй МУИС-ийн Хууль зүйн сургуулийн хичээлийн 3 дугаар байрыг буулгаж барих ажлын үлдэгдэл санхүүжилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/ ТАХ-ний гүйцэтгэгч, зураг төслийн компанитай 2023 оны 10 дугаар сарын 16-нд зураг төсөв боловсруулах ажлыг 0.78 тэрбум төгрөгөөр гүйцэтгүүлэхээр гэрээ байгуулсан боловч тухайн ажлын төсөвт өртөгт зураг төсвийн үнийг 0.8 тэрбум төгрөгөөр тооцон 0.12 тэрбум төгрөгөөр илүү тусгасан байна.

3.11. Барилгын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь зураг төсөл боловсруулах, магадлал хийх, зураг төсөлд өөрчлөлт оруулах үйл ажиллагаа, гэрээний хэрэгжилт, санхүүжилтийн гүйцэтгэл, холбогдох хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ хийх шаардлагатай байна.

3.12. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 1319 төсөл, арга хэмжээ буюу 2385 багц төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр төлөвлөснөөс 3,578.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 1664 төсөл, арга хэмжээг 2024 онд хэрэгжүүлж дуусгахаар төлөвлөжээ.

3.13. Хэрэгжүүлж дуусгахаар төлөвлөсөн нийт 1664 төсөл, арга хэмжээнээс 69.0 хувь буюу 1148 төсөл, арга хэмжээг ашиглалтад хүлээн авсан, харин 31.0 хувь буюу 516 багц төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн хугацаанд хэрэгжүүлж дуусаагүй байна.

Дүрслэл 8. 2024 онд хэрэгжүүлж дуусгахаар төлөвлөсөн ТАХ, хэрэгжилт

²⁹ 13.1.5. "Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ хуулиар батлагдсанаас хойш түүний төсөвт өртгийг нэмэгдүүлэх үр дагавар бүхий нэмэлт шаардлагыг зохиогч, ашиглагч, захиалагчийн хяналт тавих этгээд гаргахгүй байх"

3.14. Төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй буюу зураг төсөвгүй, магадлалын дүгнэлтгүй, магадлалын дүгнэлт гарснаас хойш 2 жилийн хугацаа өнгөрсөн, нэг маягийн зураг төсөлтэй барилга байгууламжийн гүйцэтгэгчийг шалгаруулах тендерийг ажлын даалгаварт үндэслэн зарлаж байгаа нь хэрэгжилтийг удаашруулж, төсөвт өртөг нэмэгдэх эрсдэлийг дагуулж байна.

3.15. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүйгээс шалтгаалан 10 барилгын ажил удааширч, 2024 онд төлөвлөсөн 22.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг зарцуулаагүй байна.

3.16. Засгийн газраас 2024 оны 8 дугаар сард төсвийн тодотголыг УИХ-д өргөн мэдүүлэхэд хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд нэмж тусгасан төсөл, арга хэмжээнүүд нь урьдчилсан судалгаа, тооцоолол хийгдээгүйгээс хугацаандаа хэрэгжихгүй, төлөвлөсөн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тухайн онд бүрэн ашиглах боломжгүй болох эрсдэлтэй байгаа талаар Төрийн аудитын байгууллагаас санал дүгнэлт хүргүүлсэн боловч УИХ-аар хэлэлцэн нийтдээ 396.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 22 төсөл, арга хэмжээг нэмж баталсан нь хэрэгжилт хангалтгүй, 2024 онд төлөвлөсөн санхүүжилтийн 10.0 хувь буюу 39.8 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан байна.

3.17. Урьдчилсан судалгаа, тооцоолол хангалтгүйгээс ЗТС-ын багцын "Хөшигийн хөндий туннель" төслийн урьдчилсан ТЭЗҮ, зураг төсөв /Улаанбаатар, Төв, Хөшигийн хөндий/, "Өөдөө тэмүүлэх Монгол" ган татлагат гүүрэн байгууламжийн урьдчилсан ТЭЗҮ, зураг төсөв /Улаанбаатар, Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнгээс Хүрхрэн ам хүртэл/, Улаанбаатар хотын хөнгөн төмөр замын тээвэр /LRT/ төслийн ТЭЗҮ, зураг төсөв /Улаанбаатар/ ТАХ-ний төсөвт өртөгт зохицуулалт хийж 12.6 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт үүссэн байна.

3.18. Хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн зарим ажлыг хэрэгжүүлэхдээ зураг төсөв, техникийн тодорхойлолтын дагуу гүйцэтгүүлээгүй, хүлээн авах, ашиглалтад оруулах комиссын үүрэг даалгаврын биелэлт, захиалагчийн хяналт хангалтгүйгээс зураг төсөл, техникийн тодорхойлолт, чанарын шаардлагад нийцээгүй төсөл, арга хэмжээг ашиглалтад хүлээн авах зөрчил давтагдсаар байна.

3.19. Эдгээр нь төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт гүйцэтгэлд тавих үе шатны хяналт хангалтгүй, ТЭЗҮ, тоног төхөөрөмжийг хүлээн авах комисс ажлын даалгавар, техникийн тодорхойлолтод заасан шалгуур үзүүлэлт бүрийг тулган хянаж хүлээн авах үүргээ хэрэгжүүлэхгүй байгаатай холбоотой байна.

3.20. ХХБОСС-ын багцын 26.9 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Аймгийн төвийн гэр хорооллын шинэчлэл, дэд бүтэц /Архангай/ төсөл, арга хэмжээний хүрээнд 37 барилгын дээврийн болон фасадын засварын ажил, 5.5 км явган хүний зам, авто замын 207 ширхэг гэрэлтүүлгийн ажил хийж 7.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон боловч хүлээн аваагүй, улсын комисс ажиллаагүй байна.

Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээг зураг төсөв, техникийн тодорхойлолтын дагуу гүйцэтгээгүй байхад ашиглалтад хүлээн авсан байна

Хэрэгцээ шаардлагыг харгалзахгүйгээр төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлснээс хөрөнгө оруулалтаар бэлтгэсэн зарим тоног төхөөрөмжийн ашиглалт хангалтгүй байна

3.21. Тухайн төсөл, арга хэмжээний ажил гүйцэтгэх гэрээг 26.9 тэрбум төгрөгөөр байгуулсан ч төсөвт өртөг нь магадлалын дүгнэлтээр 13.5 тэрбум төгрөгөөр баталгаажсан байх тул хэсэгчлэн ашиглалтад хүлээн авч гэрээг дүгнэх шаардлагатай байна.

3.22. Хэрэгжиж дууссан 2,164.2 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй 1148 төсөл, арга хэмжээний 93.8 хувийг ашиглагч байгууллагын өмчид бүртгэсэн, 6.2 хувийг буюу 214.0 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй 71 төсөл, арга хэмжээний үр дүнд үүссэн хөрөнгийг бүртгэлд тусгаагүй байна.

3.23. Тухайн ТЕЗ-ийн хөрөнгөд бүртгэх боломжгүй, хувийн өмчлөлд шилжих төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар төлөвлөж хэрэгжүүлснээс шалтгаалан төрийн болон орон нутгийн өмчид бүртгэсэн ч иргэн, ААН-д эзэмшүүлж ашиглуулж байгаа, үнэ төлбөргүй олгох эзэмшүүлэх, эсвэл түрээсийн гэрээ байгуулах зэргээр төрийн байгууллага аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэхэд хүрээд байна. Тухайлбал:

- БОУАӨС-ын багцын Агаарын бохирдлыг бууруулах тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/ ТАХ-ний хүрээнд 1.9 тэрбум төгрөгийн 2200 ш зуух худалдан авч дүүргийн ЗДТГ-ын өмчид бүртгэн иргэдтэй хамтран ажиллах гэрээ байгуулж олгосон;
- ХББОСС-ын багцын 1.0 тэрбум төгрөгийн гэрээний үнийн дүнтэй Хороо, дүүргийн орчныг тохижуулах «Шинэ хороо» төсөл /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 8, 11, 28 дугаар хороо/ ТАХ-ний хүрээнд Сонгинохайрхан дүүргийн гэр хорооллын айл өрхийн хашаа, хаалгыг солих ажлыг төлөвлөж хэрэгжүүлсэн;
- ХХААХҮС-ын багцын 3.6 тэрбум төгрөгийн гэрээний үнийн дүнтэй Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих Шинэ хөдөө төсөл /Ховд/ ТАХ-ний хүрээнд нийлүүлсэн 0.4 тэрбум төгрөгийн хүнсний бүтээгдэхүүн боловсруулах тоног төхөөрөмжийг, 0.1 тэрбум төгрөгийн зөөлөн бороожуулах услалтын 28 системийг 166 иргэн, ААН-д олгосон;
- ХХААХҮС-ын багцын Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төсөл /Төв/ ТАХ-ний хүрээнд 0.3 тэрбум төгрөгийн 100 тн төмсний үр худалдан авч иргэдэд тараасан;
- ССАЖЗС-ын багцын Соёлын салбарын тоног төхөөрөмж /Ховд/ ТАХ-ний хүрээнд аймгийн Хөгжимт драмын театрт нийлүүлсэн 0.5 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмжөөс 0.04 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг ашиглалтын болон түрээсийн ямар нэгэн гэрээгүйгээр хувь хүн, хамтлагт олгосон;
- ХХААХҮС-ын багцын Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төсөл /Ховд/ ТАХ-ний хүрээнд 0.003 тэрбум төгрөгийн 10,000 ширхэг модны суулгац худалдан авсан;
- ГБХНХС-ын багцын 0.2 тэрбум төгрөгийн гэрээний үнийн дүнтэй Ахмадын хөгжлийн төвийн тоног төхөөрөмж /Ховд/ ТАХ-ний ажлын даалгаврыг хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн боловсруулаагүйгээс хүчилтөрөгчийн коктейлийн 17 аппарат, анхны тусламжийн 220 багц зэрэг тухайн байгууллагад хэрэглэхгүй зүйлс нийлүүлсэн;
- Боловсролын сайдын багцын 1.0 тэрбум төгрөгийн гэрээний үнийн дүнтэй Малчдын хүүхдийн сургуулийн өмнөх боловсролын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/ ТАХ-г төлөвлөж, угсардаг тоглоом, цүнх, дэвтэр бал, усан будаг, баримлын шавар зэрэг хичээлийн хэрэгсэл худалдан авсан;
- ХХААХҮС-ын багцын 3.1 тэрбум төгрөгийн гэрээний үнийн дүнтэй Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих Шинэ хөдөө төсөл /Завхан/ ТАХ-ний хүрээнд газар тариалан эрхлэх зориулалттай техник, тоног төхөөрөмж худалдан авч 16 сум, 1 цэргийн ангид хуваарилснаас

Баянтэс, Нөмрөг, Түдэвтэй гэсэн 4 суманд сонгон шалгаруулалт явуулахгүйгээр ААН-д гэрээгээр эзэмшүүлсэн, Асгат суманд 2022 онд мөн уг төслөөр тоног төхөөрөмж нийлүүлэгдэж ААН-д гэрээгээр эзэмшүүлсэн байхад 2024 онд дахин тармуур, хаман боогч, хадуур давхардуулж нийлүүлснээр ашиглалтгүй, бусад сумдад мөн ашиглаж эхлээгүй, сонгон шалгаруулалт, гэрээ хийгдээгүй;

- ХХААХҮС-ын багцын 0.8 тэрбум төгрөгийн гэрээний үнийн дүнтэй Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих Шинэ хөдөө төсөл /Өмнөговь/ ТАХ-ний хүрээнд нийт 0.2 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй зуны 35ш хүлэмжийг иргэдэд үнэ төлбөргүй тараан олгосон;
- ХХААХҮС-ын багцын Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төсөл /Архангай/ ТАХ-ний хүрээнд монбелиард, сэлэнгэ, алатау үүлдрийн 272 үхрийг 1.0 тэрбум төгрөгөөр худалдан авсан;
- ХХААХҮС-ын багцын Шинэ хөдөө, Бичил үйлдвэр, үйлчилгээг дэмжих төслийн хүрээнд 3.6 тэрбум төгрөгийн 1701 ширхэг оёдлын машин худалдан авч иргэдэд тараасан;
- ХХААХҮС-ын багцын 2.9 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Загвар хоршоод, орон нутгийн хөгжлийг дэмжих барилга /Увс/ ТАХ-ний хүрээнд баригдсан барилгын зарим өрөөг тоног төхөөрөмжийн хамт түрээслүүлсэн;
- ЭЗХС-ын багцын Эрдэнэт шинжлэх, ухаан технологийн паркийн тоног төхөөрөмж /Орхон, Баян-Өндөр сум/ ТАХ-ний хүрээнд 0.2 тэрбум төгрөгийн 4 төрлийн автомашин худалдан авсан боловч ашиглалтгүй байсныг Аймгийн Засаг даргын захирамжаар 3 төрийн байгууллагад эзэмшүүлсэн;
- ХХААХҮС-ын багцын 0.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих «Шинэ хөдөө» төсөл /Орхон/ ТАХ-ний хүрээнд нийлүүлсэн 0.7 тэрбум төгрөгийн зургийн аппарат, принтер, хулдаасан хэвлэлийн машин зэрэг 40 ширхэг тоног төхөөрөмж нь аймгийн Засаг даргын захирамжаар эзэмшүүлсэн эзэмшигчид бодитоор байхгүй,
- ХХААХҮС-ын багцын Бичил бизнес эрхлэгчдийг дэмжих тоног төхөөрөмж /Орхон, Баян-Өндөр сум/ ТАХ-ний хүрээнд нийлүүлсэн 2.2 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 2035 ширхэг тоног төхөөрөмжөөс 1081 ширхэг тоног төхөөрөмж нь биетээр байхгүй, ямар нэгэн гэрээгүй, иргэдэд тараагдсан гэх боловч нотлох баримтгүй байна.

3.24. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24³⁰, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2³¹ дахь заалттай нийцээгүй байна.

3.25. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж ашиглалтад хүлээн авсан 88.1 тэрбум төгрөгийн барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг зориулалтын дагуу ашиглаагүй, зарим тоног төхөөрөмж ашиглалтгүй байна.

3.26. Эдгээр нь тоног төхөөрөмжийн хэрэгцээ шаардлагыг оновчтой тодорхойлоогүй, ашиглагч байгууллагаас санал авахгүйгээр төсөвт тусган төлөвлөж хэрэгжүүлснээс шалтгаалж төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг бууруулж байна.

³⁰ 4.1.24. "Төсвийн хөрөнгө оруулалт гэж улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих хөрөнгийн зарлагыг"

³¹ 6.2. "Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар бий болсон хөрөнгө нь төрийн болон орон нутгийн өмч байна"

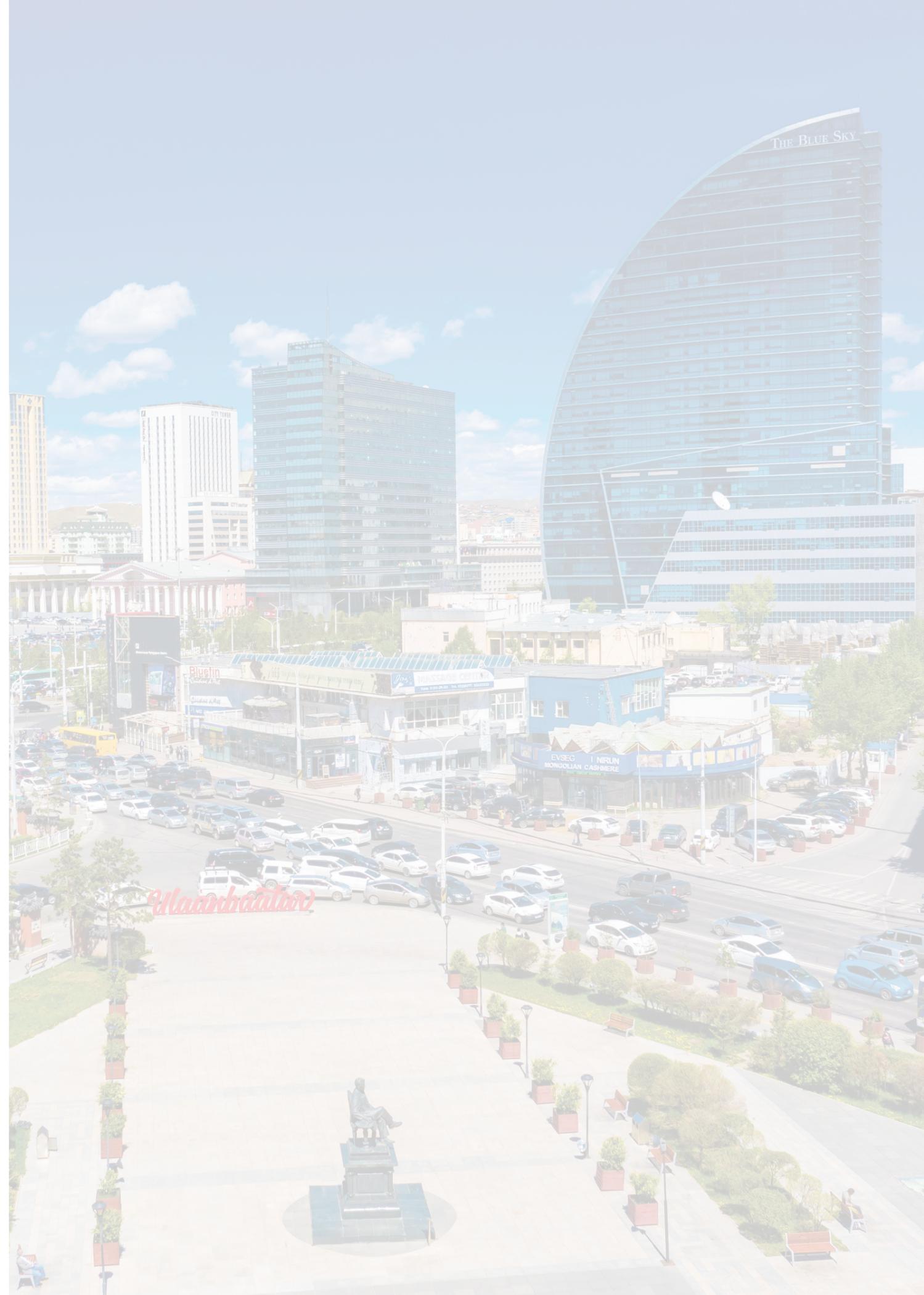
3.27. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хүрээнд бэлтгэсэн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийг гүйцэтгэгчээс хүлээн авах, аймаг, сумдад хүргэх, хуваарилах, бүртгэх асуудал нь орон нутаг дахь харьяалах төрийн байгууллагаар дамжиж хэрэгжээгүйгээс бүртгэлд тусгагдахгүй орхигдох, бүртгэлд тусгасан боловч биетээр тухайн сум, байгууллагад хүлээлгэн өгөхгүй иргэн, ААН-д хуваарилах, үнэ төлбөргүй олгох эзэмшүүлэх, эзэмшигч ашиглагчийг ил тод, нээлттэй сонгон шалгаруулахгүй байх, хэрэгжилт үр дүнг тооцохгүй, тодорхойгүй орхигдох эрсдэлийг дагуулж байна.

3.28. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлж эхлүүлсэн боловч бүрэн хэрэгжиж дуусаагүй, ажил нь зогссон, гэрээ, гүйцэтгэл маргаантай, цаашид үргэлжлүүлэх санхүүжилтийн асуудал тодорхойгүй орхигдсон барилга байгууламжууд байгаа боловч төсөвт өртөг, олгосон санхүүжилт, ажлын гүйцэтгэл, шалтгаан нөхцөл зэрэг шаардлагатай мэдээллийн нэгдсэн судалгаа байхгүй, хэрэгжилтэд тавих хяналт хангалтгүй байна.

3.29. Дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийн хэрэгжилтэд тулгарсан асуудлуудын шийдэл, санхүүжилт тодорхойгүй, цаашид улсын төсвөөс олгосон хөрөнгийн үр ашиг буурах, олон жил үргэлжилж удах тутам алдагдсан боломжийн өртөг, шаардагдах төсөв, санхүүжилт нэмэгдэх үр дагавар үүсэж байна.

3.30. Иймд дээрх мэдээлэл, судалгааг Сангийн яам нь ТЕЗ нараас төсөл, арга хэмжээ бүрээр гаргуулж, нэгтгэн дүн шинжилгээ хийх, тулгарсан асуудлын шийдэл, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг хууль эрх зүйн хүрээнд шийдвэрлэх, Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын цахим систем /PIMIS/-д бүртгэн хянах шаардлагатай байна.

3.31. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй барилга угсралтын ажлыг эхлүүлснээр газар олголт, техникийн нөхцөлөөс шалтгаалан ажил зогсох, зураг төсөл боловсруулах, өөрчлөлт оруулах зэргээс шалтгаалан ажил удаашрах, барилга угсралтын ажил бүрэн дуусаагүй байхад санхүүжилтийг төлөвлөхгүй орхигдуулах зэрэг зөрчлүүд түгээмэл байгаа нь эхлүүлсэн ажил удааширч зогсох, царцах асуудлын шалтгаан болж байгааг анхаарах шаардлагатай байна.

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг хийж байна. Үүнд:

1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 онд хэрэгжсэн төсөл, арга хэмжээний үр дүнд 12,820 хүүхдийн суудалтай 26 сургууль, 4,470 хүүхдийн ортой 32 цэцэрлэг, 1,200 ортой 11 дотуур байр буюу боловсролын салбарын 69 барилга байгууламж, 4,080 хүний суудалтай соёлын төв, музей, номын сангийн 12 барилга, 2,000 ортой 24 эмнэлгийн барилга, инженерийн дэд бүтцийн 18, дэд станц болон цахилгаан хангамжийг сайжруулах 23 байгууламж, 202.4 км урт авто зам тус тус ашиглалтад оржээ.
2. Улсын төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний тухайн жилийн санхүүжилтийн гүйцэтгэл 62.7 хувь, тухайн онд хэрэгжүүлж дуусгахар төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт 69.0 хувьтай буюу хэрэгжилт хангалтгүй байна.
3. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт оновчгүй, 2024 оноос эхлэн хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээний 74.4 хувь нь улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөтэй уялдаагүй, барилга байгууламжийн 52.8 хувь нь төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй ба Төрийн хэмнэлтийн тухай хуульд нийцээгүй ажлуудыг төлөвлөж баталсан байна.
4. Хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөг дунд хугацаагаар төлөвлөж хэрэгжүүлэхгүй байгаагаас шалтгаалан тухайн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний бэлтгэлийг хангах ажил орхигдсон, бодлогын баримт бичигтэй уялдуулж төлөвлөх тогтолцоо алдагдсан байна.
5. Улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, урсгал зардал, Засгийн газрын тусгай сан, хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний төрөл, төсөвт өртгийн ялгаа зааг, эрэмбэ, ач холбогдол тодорхойгүй байгаа нь хөрөнгө санхүүгийн нөөцийн оновчгүй хуваарилалт, үр дүнгүй зарцуулалтад хүргэж байна.
6. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих барилга байгууламжийг үнэлэх, эрэмбэлэх аргачлал хуульд заасан шаардлагад нийцээгүй, ТЭЗҮ, тоног төхөөрөмж, их засварын ажлыг нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлага ач холбогдлоор үнэлж, эрэмбэлэх зохицуулалтгүй, норм норматив, ашиглалтын хугацааг харгалзан хуваарилах шалгуур үзүүлэлт тодорхойгүй байгаа нь хөрөнгө оруулалтын эрэмбэ алдагдах суурь шалтгаан болж байна.

7. Худалдан авах ажиллагаанд гаргасан гомдлын шийдвэрийн мөрөөр тавих хяналт хангалтгүй, захиалагчийн хуульд нийцээгүй шийдвэрт тооцох хариуцлага сул байна.
8. Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд тавих захиалагчийн хяналт хангалтгүйгээс барилга байгууламжийн ажилд бодит гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт олгох, зураг төсөв, техникийн тодорхойлолтын дагуу гүйцэтгүүлэхгүйгээр хүлээн авах зөрчил давтагдсаар байна.
9. Хэрэгжиж дууссан 2,164.2 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй 1148 төсөл, арга хэмжээний 93.8 хувийг ашиглагч байгууллагын өмчид бүртгэсэн, 6.2 хувийг буюу 214.0 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй 71 төсөл, арга хэмжээний үр дүнд үүссэн хөрөнгийг бүртгэлд тусгаагүй байна.
10. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар бэлтгэх тоног төхөөрөмжийн үнэ, өртгийн урьдчилсан судалгаа хийх, судалгаанд үндэслэн төсөвт өртгийг, нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлагыг харгалзан байршил, тоо хэмжээг төлөвлөх эрх зүйн зохицуулалтгүйгээс хөрөнгө оруулалтаар бэлтгэсэн зарим тоног төхөөрөмжийн ашиглалт хангалтгүй байна.
11. ХХААХҮС, БОУАӨС-ын болон Боловсролын сайдын багцад төсвийн хөрөнгөд бүртгэх боломжгүй, хувийн өмчлөлд шилжих төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар төлөвлөж хэрэгжүүлснээс шалтгаалан иргэн, ААН-д үнэ төлбөргүй олгох, эзэмшүүлэх ашиглуулах эсвэл түрээсийн гэрээ байгуулах зэргээр Төрийн байгууллага аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэхэд хүрсэн байна.
12. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар өмнөх онуудад санхүүжүүлж эхлүүлсэн ч хэрэгжиж дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийн нэгдсэн судалгаа, хэрэгжилтэд тавих хяналт хангалтгүй, тулгарсан асуудлын шийдэл, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ тодорхойгүй байгаа нь хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг бууруулах эрсдэлтэй байна.

АУДИТЫН ЗӨВЛӨМЖ

Аудитын дүн, дүгнэлт, нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг хүргүүлж байна. Үүнд:

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛД ТОЛИЛУУЛАХ НЬ:

1. Төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж батлах зөрчил давтагдан гарч байгаад анхаарал хандуулж төсвийн төсөлд шаардлага хангаагүй арга хэмжээг санал хүргүүлсэн, өргөн барьсан, баталсан тохиолдолд хариуцлага тооцох эрх зүйн орчныг сайжруулах;
2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын аудитаар өмнө жилүүдэд Улсын Их Хуралд толилуулсан, Засгийн газарт зөвлөсөн асуудалд шинжилгээ хийж, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг дунд хугацаанд төлөвлөхгүй орхигдож буй тогтолцооны алдааг залруулах тодорхой шийдвэр гаргахыг тус тус толилуулж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД-Д:

1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт болон урсгал зардал, тусгай сан, орон нутгийн төсөв, хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хийх төсөл, арга хэмжээг төсөвт өртөг, зориулалт, нэр төрөл, хамрах хүрээ зэргээр нарийвчлан тодорхойлж зааглах эрх зүйн зохицуулалтыг бүрдүүлж хэрэгжүүлэх;
2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, хүлээн авах үе шат бүрд хийх хяналтын давтамж, шалгуурыг тодорхойлж, хяналт хариуцлагын системийн эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох;
3. Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нараас эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлэх, багцад задлах төсөл, арга хэмжээний цар хүрээ, нэр төрөл, зориулалтын шалгуурыг бий болгож эрх зүйн зохицуулалтаар хангах;

САНГИЙН САЙД-Д:

1. Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөх, зарцуулах зарчмыг баримталж, хөрөнгө оруулалтаар худалдан авах тоног төхөөрөмжийн хэрэгцээ шаардлагыг тооцож төлөвлөх, төсөвт өртгийн урьдчилсан судалгаа хийх, тендер шалгаруулалтад үнэ өртгийн судалгааг ашиглах заавар, журмыг боловсруулах, батлуулах;
2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх барилга байгууламжийн төсөл, арга хэмжээг үнэлж, эрэмбэлэх журам, холбогдох аргачлалуудад өөрчлөлт оруулах, их засвар, тоног төхөөрөмж, ТЭЗҮ ангиллын төсөл, арга хэмжээг үнэлэх, эрэмбэлэх заавар журам боловсруулж, батлуулах;
3. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагаанд нэгдсэн удирдамжаар дотоод аудит хийж хяналт хариуцлагыг сайжруулах арга хэмжээ авч үр дүнг тайлагнах;
4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж дууссан, хэрэгжиж байгаа, өмнөх онуудад эхлүүлсэн ч хэрэгжиж дуусаагүй зогссон барилга байгууламжийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл, судалгааг Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын цахим системд бүртгэн хэрэгжилтийг хангуулах тогтолцоог бүрдүүлэх;

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧДАД:

1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар ирэх онуудад хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг дунд хугацаагаар төлөвлөж, тухайн жилд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төсөвлөлтийн шаардлагыг өмнөх онд хангуулахад чиглэсэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;
2. Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагааг сайжруулж эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлж байгаа төсөл, арга хэмжээний нэгдсэн судалгаа мэдээллийг нэгтгэх, сайдын багцын хүрээнд төлөвлөлт, худалдан авах ажиллагаа, хэрэгжилт, гүйцэтгэл, бүртгэл хэлбэрээр төсвийн жилийн эцсийн байдлаар бэлтгэж гүйцэтгэлээр баталгаажуулдаг тогтолцоог бий болгох;

Үндэсний аудитын газар
Чингэлтэй дүүрэг,
Бага тойруу-3,
Засгийн газрын IV байр
Улаанбаатар хот 15160

www.open.audit.mn
www.audit.mn

(+976) 51-261745
(+976) 11-322071